

451581

Țara Noastră

Fondator: OCTAVIAN GOGA

Director: ALEX. HODOȘ

ANUL XVII

Nr. 8

9

APRILIE

1938

IN ACEST NUMĂR :

Prăbușirea Austriei, de Octavian Goga; Corbul, de I. U. Soricu; Scumpetea, de arhitect I. D. Enescu; „Frontul unic al proletariatului”, de G. M. Ivanov; Munca românească, de C. Stan; Plecare, de Ilie Radu; Prinos, de Nuși Tulliu; Ordinea și autoritatea în spirit național și creștin, de Gr. Diaconu; Considerațiuni inactuale, de Constantin Micu; Insemnări: Finalul tragediei spaniole; O precizare; Profesor ungur condamnat pentru „lese-națiune”; Pe marginea unei statistici; Conferințele „Astrei”; Indezirabili și în Anglia; etc.

BUCUREȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : STR. BELVEDERE 6, ET. V
ABONAMENTUL PE UN AN 250 LEI; PENTRU INSTITUȚII 1000 LEI

Un exemplar 5 Lei

Țara Noastră

Prăbușirea Austriei

— Comunicare la Academia Română —

Sub ochii noștri s'a petrecut recent într'o viteză fulgerătoare cel mai însemnat eveniment dela război încoace.

Austria s'a încorporat în statul german, îndeplinindu-se această hotărâtoare rectificare de graniță fără o picătură de sânge. În schimb, însă, râuri de cerneală curg pretulindeni după înregistrarea neașteptatului deces politic, pe urma căruia harta Europei primește o înfățișare nouă. Pe cât de pasivă a rămas în fața faptului împlinit atitudinea statelor direct interesate, pe atât de plină de întrebări se arată astăzi opinia publică din toate părțile în analiza situației noi create și în comentarea consecințelor.

Sunt nenumărate preocupările cari se ridică la suprafață și cer cuvânt în actuala fierbere vulcanică a întregii omeniri. Deoparte e problema de conștiință a poporului german, imens laborator în care orice atom se mișcă angajat de ideea dusă la biruință. Cu o putere de cohesiune și cu o disciplină necunoscută încă în istoria modernă, cu aparatul savant al organizării sentimentului colectiv în plină desfășurare, — sufletul acestui neam își afirmă astăzi în orice colț de pământ justificarea lui. E o deslănțuire frenetică de credință într'un ritm precipitat care sguiduie totul în revărsarea lui tumultuoasă. Paralel cu acest val de resurecțiune formidabilă, în toate țările un examen amănunțit urmărește faza proaspătă a echilibrului internațional, cântărind sub diverse aspecte probabilitățile pentru ziua de mâine. Care va fi sfârșitul nemijlocit al acestei rezonanțe universale nimeni n'ar putea pronostica azi; un lucru e însă cert: după acest act de grăbită și necontestată sporire a pres-

tigiului german, discuțiile în legătură cu d'spariția Austriei se vor duce mai departe augmentându-și proporțiile.

Deșcolo însă de interesul pe care-l pot stârni ori unde în spiritul public chestiunile raporturilor de stat din Europa centrală cu complicațiile lor viitoare, pentru analiștii fenomenelor istorice, prăbușirea Austriei impune o retrospecțiune. La orice înmormântare imaginea celui care s'a dus se mai ridică odată rememorând un trecut din care crâmpiele mai de seamă se desfac, ca să lumineze și să explice o existență. Sfârșirea Austriei e sfârșirea unui proces istoric, un capitol încheiat dintr'o dramă stropită cu mult sânge. Fiecare dintre spectatorii neobișnuitei prăvăliri își va alege cu acest prilej subiectul de preferință, stăruind asupra perioadei care-l atrage mai mult din povestea răposatului imperiu. Vor fi deci nenumărate evocările paginilor din epoca strălucirii de odinioară și se va pune în cumpănă cu diferite interpretări misiunea ce a avut să îndeplinească formațiunea de stat d'slocată azi.

Intr'o mie de ani și mai bine, de când s'a întemeiat provincia Ostmark de către Carol cel mare, continuitatea ei politică a influențat în mod direct soarta Europei. Cu deosebire însă dela suirea pe tron a lui Rudolf de Habsburg, la 1273, s'a resimțit neconținut urmărirea unei ținte precise de către această dinastie cu speciale calități de adaptare la necesitățile vremii. Primind lăzincile militante ale momentului și luptând pentru realizarea lor, Habsburgii au știut da astfel conduceri lor de stat o legitimare care putea fi văzută și prin prisma unor interese mai largi. În acest chip Austria și-a avut semnificarea ei în cursul veacurilor, încadrată totdeauna în linia de conduită a unui comandament istoric. Dela rolul inițial ce i s'a acordat de către înfăptuitor de-a fi un dig de stăvilire a năvălirilor barbare, ea a evoluat cu timpul asigurându-și o preponderență pe continent, deținând vreme îndelungată o situație de prima mână, îndrumând în mod categoric destinele atâtor neamuri. Mai ales din ziua în care imperiul roman al națiunii germane a trecut în moștenirea Habsburgilor, se desprinde tot mai limpede patrimoniul luptelor ce-a dat și a scopurilor spre care a țins cu o proverbială artă de guvernare. Fie că s'a afirmat ca pavază a catolicismului, înfruntând năvala turcă sau vijelia reformațiunii, fie că a păzit concepția orânduirilor feudale cu îndărătnicie, sau a susținut un echilibru germanent când față de tendințele dominante ale occidentului francez, când față de isbucnirile turburi ale penețrațiunii slave, Austria prin sânge, prin intrigi sau încuscări, și-a afirmat roștul determinant în istoria lumii. Din această vastă și îndelungă risipire de energie secole dearândul s'a ales o întinsă eflorescență de fapte și oameni, de idei și instituii, legate de numele ei... Toate, firește, stârnesc interesul posterității, fiindcă din ele se descifrează progresul uman. Cine nu se gândește cu emoție

bunăoară la apărarea Vienei în fața cutropirii oștilor lui Kara Mustafa, care primejduia creștinătatea... Cine nu privește cu simpatie profilul lui Maximilian de Dürer în galeria dela Viena, cine nu resimte misterul sumbru al deșertăciunii omenesti din căutătura amară a lui Carol Cvintul la Bado, prinsă de penelul lui Tizian? Da, istoria Austriei e o bună parte din istoria umanității. În cripta Capușinilor e așezată la veșnică odihnă cenușa năzuințelor europene a unei jumătăți de mileniu.

Acest proces al integralității continentale, însă sub egida austriacă, s'a curmat odată cu ivirea pe orizont a principiului național, care pune în vedere o nouă delimitare de frontieră în temeiul consangvinității. Veacul al XVIII-lea, cu rolul lui iconoclast în domeniul abstracțiunii, a mișcat din temelii bătrâna alcătuire, devenită deadreptul anacronică la lumina ideilor liberatoare ale revoluției franceze. Coroana confecționată la Viena după Austerlitz pentru o Austrie devenită imperiu dunărean, după ce sceptrul lui Carol cel Mare dela Aachen trecuse în mâna viguroasă a lui Napoleon, această coroană improvizată însemna întreruperea bruscă a vechii semnificări istorice din care preluda decompoziția și ruina. Această Austrie, obstacol pentru unitățile naționale de mult visate, înjghebare administrativă fără substrat sufletesc, stat polițist fără conținut moral și fără cohesiune politică, perpetuat în puterea inerției, n'a răspândit decât o atmosferă de cadavru care-și aștepta îngroparea. În suta de ani cea din urmă, conglomeratul etnic de sub Habsburgi prezintă astfel cel mai întunecat tablou al vieții de stat, în care dezastrele militare s'au împletit cu strigătul de desrobire al popoarelor îndușmănite între ele, dornice de-o viață de stat neătărnată, sfărâmând cătușele stăpânului de ieri. După continue amputări de teritoriu, după ridicarea de state naționale independente la granițele ei, această Austrie despuiată de prestigiul trecutului, lipsită de-un punct arhimedic pentru existența de stat, vetustă și inactuală, fără o platformă de înțelegere a propriilor ei cetățeni, își aștepta desmembrarea ca un act de justiție întârziată pe un pământ în pragul premenirii.

Din această curbă sortită în analele omenirii, astăzi când ultimul rest al Austriei a dispărut ca națiune de pe harta Europei pornesc amintiri, planuri și sugestii pentru atelierele de gândire care caută să pătrundă tainele fluctuației istorice. În măsura corelațiunii de ieri sau a legăturilor de mâine, de pretutindeni se pun acum în circulație cercetări și impresii pe urma decedării apropiate. Cum am putea să tăcem noi într'o asemenea clipă de transformare radicală a vieții de Stat? Conștiința publică a țării noastre, oricât mocnește ea azi sub un mutism de comandă, poate fi oprită să-și puie întrebări într'o problemă care răscolește un cortegiu de adușeri-aminte? A murit Austria! Sub cupola Academiei române, unde

trebuie să fie găzduit totdeauna instinctul vital al neamului, a tăcea pe această chestiune ar însemna că suntem cuprinși cu toții, sau de-o dureroasă eclipsă a celei mai elementare comprehensiuni, sau de-o prudentă vecină cu lașitatea. Nici una nici alta nu ne-ar ierta-o în materie umbrelor înaintașilor noștri, toate aceste chipuri de pe pereți pentru cari mortul politic de azi a însemnat sbucium sau amare decepții de-o viață întregă...

În istoria românismului, Austria, timp de peste trei sute de ani, a fost forța activă care ne-a priveghiat neconținut, când exploatăndu-ne pentru scopurile ei, când ținând seama ca străduințele de emancipare să ne fie paralizate. În negura vremii, trăgând toate ponoasele unei nenorocite configurații geografice, poporul nostru pe deplin conștient de diferențierea lui etnică, și-a măcinat energiile în mod constant ca între trei pietre de moară, sub apăsarea celor trei imperii vecine. Dintre cele trei, Austria a reprezentat totdeauna o tendință programatică de strivire metodică manifestată de câte ori expansiunea forțelor noastre s'a resimțit dintr'o parte sau alta. Impediment organic pentru toate năzuințele românești în materie politică a fost curtea dela Viena, a cărei foame de teritoriu a vizat în repetate rânduri principatele dunărene. În lupta de apărare a creștinătății în care s'a pus la contribuție sângele moldo-valah cu atât prisos de jertfă, Habsburgii nu numai că ne-au lipsit de sprijinul lor efectiv, dar ne-au tratat ca monedă de schimb și de câte ori în istorie ne-am îndreptat spre ei cu gând de izbăvire am plătit scump încrederea rău plasată. Cea dintâi dovadă eclatantă și pilduitoare e omorârea lui Mihai Viteazul, captat de făgăduințele imperiale pentru țelul lor egoist și sacrificat din primul moment când i-a mijit un îndemn de independență. Austria, urmărind în jocul diplomatic învrăjbirea popoarelor de sub sceptrul ei pentru a le putea domina, în realitate nu făcea decât să puie în valoare cu mult meșteșug o rețetă de exploatare în folosul propriu. În această privință, învățămintele tuturor supușilor ei de odinioară sunt la fel. Cât de sugestivă e de pildă tânguirea cronicarului săcui din veacul al 18-lea Mihai Cserei: „Jugul de lemn al Turcilor ne-a fost greu, am vroit să-l aruncăm de pe grumazul nostru, ne-am pomenit însă cu jugul de fier al Austriei care apasă mult mai puternic... Învață Transilvanie!”

Concomitent cu politica de echilibru, rezultând din pulverizarea tuturor, s'a ivit mai târziu ideea unei preparații în vederea statului unitar pentru care convertirea la catolicism apărea ca primă etapă. Din această concepție și probabil din gândul de-a produce o ruptură sufletească cu Românismul de peste munți s'a urzit proiectul unirii noastre cu Roma, pe urma căruia optzeci de ani și mai bine ortodoxia din Ardeal a rămas văduvită de orice ierarhie bisericească. Ni s'a dat deci o lovitură crâncenă cu planul bine chibzuit

al desființării, știindu-se la Viena că cel mai de seamă criteriu al naționalității la noi e altarul strămoșesc. De altfel regimul stăpânirii Ardealului de către Habsburgi, după întronarea lor la 1688, a însemnat pomparea sistematică a tuturor isvoarelor de viață spre metropolă.

Un tablou nimerit al vremii ne dă colegul nostru Lupaș, în cartea lui: „Răscoala țăranilor din Transilvania în anul 1784”: „Expansiunea austriacă se anunța și în Transilvania, ca și în alte provincii, prin obișnuita treime de crainici, deopotrivă de primejdioși: călugărul iezuit, agentul fiscal și generalul împărătesc. De mrejiile celui dintâi aveau motive să se teamă nu numai locuitorii de baștină, toți credincioși ai bisericii ortodoxe, dar și numeroși protestanți ardeleni, cărora principatul vasal turcilor le asigura o situație dominantă. De exploatarea celui de-al doilea nu putea fi nimeni bucuros mai ales în acele timpuri de perpetuă criză economică, pricinuită atât prin cheltuielile îndelungatului război, cât și prin risipa excesivă a cercurilor conducătoare și prin jafurile organizate de funcționarii superiori. Iar în ce privește felul de-a se comporta al armatei austriace e de ajuns să înregistrăm mărturia unui cunoscător al situației, cum era ofițerul Flämitzer dela justiția militară, care spunea fără înconjur că cruzimea acestei oștiri e mai mare decât a celei turcești, întrucât până și comandantul celei mai mici unități își consideră postul ca o mină de aur, strângând capitală din sudoarea de sânge a locuitorilor și trăind în lux fără măsură”.

Am smuls aceste rânduri veridice ca să se vadă amărăciunea Ardealului românesc al acestei vremi, în care s'a zămislit răscoala lui Hor'a. Strangulat de Unguri, românismul a găsit ureche surdă la Viena, al cărei împărat se complăcea adeseori în gesturile liberale ale unui filosof împrietenit cu îndreptățirea sau indulgența „drepturilor omului”. Istoriografia noastră va lămuri cu vremea rostul umbletelor țăranului din Albac pela Burgul împărătesc, adevărul crud însă e că cu toată legenda clemenței imperiale și-a protestării de sus împotriva nemeșilor unguri, rebelii noștri au fost prinși de armata Habsburgilor și trasi pe roată la Alba-Iulia, sub oblăduirea pajurei cu două capete. Sub aceeași emblemă s'a vărsat mai târziu sângele nostru în războaiele napoleoniene, în cari am albit câmpiile Europei cu oase românești din Ardeal... Sinistră tragedie a unui popor care murea fără să știe de ce. Ce aveam noi să oprim, cu pieptul, avalanșa de foc a înfricoșatului corsican, pornit în numele unor lozince desrobitoare pe seama bieților iobagi, în a căror nemărginită suferință muiată în lacrimi se înfiripase cântecul unei licăriri de nădejde: „Bună Parte, de departe, vine să ne dea dreptate?” Pentru ce mușcam noi în țărână la Wagram și la Aspern? Pentru păstrarea orânduielilor feudale, pentru teoriile

de sfântă alianță ale lui Metternich, pentru triumful principiului monarhic de esență divină atacat de jacobini? Nimic, un tragic paradox, hecatomba noastră nu avea n'ci înțeles, n'ci justificare.

Și cu toate acestea, n'am spune adevărul întreg, dacă n'am recunoaște că în cugetul nelămurit al nației din Ardeal era o rază de credință care radia spre tronul împărătesc dela Viena. De unde venea, cine-o chemase la viață? De sigur, sub impulsul faimosului dicton „divide et impera“, Viena pentru a salva jocul aparențelor a lansat în cursul vremii, sporadice gesturi de încurajare a Românilor din Ardeal. Era și-o formulă de înfrângere pentru veleitățile nobilimii maghiare, care-și accentua exigențele, această p'păire discretă era și un mijloc de alimentare a devotamentului unor masse populare fără ocrotire. Raza de nădejde însă din psihologia ardeleană se aseamănă mai mult cu picătura de lumină care pătrunde după zăbrecele unei închisori. Românii ardeleni, având în față pe Unguri ca dușman imediat, nu luau seama cum se fierbe soarta lor în cazanul alchimiei dela Viena. În cumplita încercuire se localizau cu ura lor asupra vrăjmașului nemijlocit și nu vedeau pădurea de copaci... Se mai adăoga negreșit, ca un element de ordin moral mentalitatea patriarhală a unui popor de țărani, — care din tradiții străvechi, din basme și din sfinte citanii își transmitea din generație în generație ca o zestre a unui traiu chinuit această oftare spre „prea înălțatul chezaro-crăiesc scaun“. Pe acest fond sufletesc, pe mitul mincinos al acestei autosugestii scump plătite, s'au grefat la noi atitudini și directive, încercându-se chiar cu oarecari accente de pseudocerebralitate, înjghebarea unei doctrine politice. În acest chip se explică la răspântii grele postura în care s'a găsit românismul din Ardeal față de Habsburgi. La 1848 bunăoară, — când ideia națională ținea sub hipnoza ei simțirea neamului — Ardealul nostru a sprijinit Viena pe aceiași linie a sacrificiului inutil. Rănilor locale au fost și de astă dată mai poruncitoare cu durerea lor decât dogmele de ordin general cari povățu'au gândirea europeană. De aci bifurcația de judecată a fruntașilor români, de atunci, de pe amândouă crestele Carpaților: Bălcescu deoparte, Șaguna de alta. Lui Avram Iancu, doar, ca un impuls al unor patrii străvechi, ca o ad'ere misterioasă deslipită din gorunul lui Horia, i-a preludat ingratitudea Austriei...

De fapt principiul național infiltrase germenul pierzării în larga alcătuire amorfă. Organismul de stat se sguduia în catapeteazma lui. Identificarea granițelor etnice cu cele politice a început să schimbe fața lumii. Procesul istoric nou pornit a prins să-și dea roadele în toate părțile, măturând lumea de odinioară și supunând totul în cale cu puterea fatalității. Austria era dinamitată și se surpa din temelii... Consecințele se știu: Magenta, Solferino, Kongraesz... Un aer de putregai se simțea împrejur, în care interve-

nise parcă și aripa destinului implacabilă ca în tragediile antice, fulgerând dinastia de Habsburg... O neagră prevestire din televiziunea teribilă a poetului ungar Petöfi părea a se ivi pe orizont:

Precum s'a risipit Ierusalimul

Așa și tu ești menită peirii

Austrie!

Și ca stăpânii lui, bătuți de vânturi,

Cezarii tăi vor pribegi în lume...

De altfel, curtea dela Viena a înțeles însăși glasul de osândă al vremii și prin încheierea dualismului la 1867, indicând viitor centru de greutate Budapesta a iscălit sentința de moarte a Austriei istorice... Popoarele au deslușit că zorii unirii naționale se pregătesc și pe deasupra granițelor s'au întins mâini frățești în toate colțurile... Românismul a intrat și el în făgașul proaspăt... Cu o intuiție sigură, scria după dualism Alexandru Roman în Federațiunea dela Budapesta: „Dualismul austro-ungar va fi sau primul pas spre federațiune sau ultimul spre disoluțiunea monarhiei habsburgice“. Cauza noastră nu mai era o plângere izolată, ea se angrena în necesitățile transformării continentale, menite să se desfășoare mai curând sau mai târziu conform legilor firești ale unui proces de biologie politică. Avea atâta dreptate vizionarul italian Mazzini în cuvântul lui către Români: „Voi nu veți avea neatârnare, libertate și dreptate, până nu vor cădea mai întâi împăratul dela Viena și Tarul Rusiei“...

Evenimentele se cunosc.

Austria și-a urmat față de noi linia veche, aceeași ostilitate surdă, dusă până la sfârșit. Din clipa în care principiul național a devenit evanghelia noastră, dușmănia era iremedabilă. Una din cele două părți nu-și putea atinge scopul final al existenței, decât prin moartea celeilalte. De aceea, în mod firesc, Viena s'a împotrivit, la toate momentele, consolidării de stat a românismului: Unirea Principatelor, alegerea Dinastiei străine, războiul de independență, proclamarea Regatului... Paralel au contribuit la grandoaarea efemeră a Ungariei, angajată la aceeași vină organică, supusă deci aceleiași legi. La lumina acestor adevăruri s'a săvârșit rectificarea de conștiință a Ardealului, unde procesul Memorandului dela Viena, a fost ultimul accent prin care s'a consumat cântecul trist al veacurilor de obidă la treptele Tronului.

Ce-a urmat de aci înainte se știe.

Războiul punând încă odată pe primul plan revendicările principiului național Austro-Ungaria s'a dislocat și alături de alții a rodit unitatea noastră.

Încă odată s'a adevărit cuvântul poetului:

„Das alte stürzt, es aendert sich die Zeit
Und neues Leben blüht aus den Ruinen“.

Zilele trecute la Viena s'a deschis cea dintâi pagină în cartea nouă a Austriei contopite definitiv cu poporul german într'o singură țară.

Cine a asistat la acest spectacol al unirii n'a fost sbiciuit numai de-o adevărată răscolire de reminiscențe istorice, dar și de multiple senzații în fața zilei de mâine. Ca printr'o baghetă magică bătrâna capitală cutremurată în toată ființa ei a renăscut cu acest prilej într'un praznic fără pereche. În fâlfâiri de steaguri, în ploaie de flori și nesfârșite urale, milioanele coborâte în stradă primeau defilarea armatei germane. Un spectator obiectiv al acestei deslănțuirii frenetice rămânea copleșit de gânduri și întrebări. Ce miracol a putut smulge din populația Vienei acest delir necunoscut? De unde-și luau nervii și chiotul fanatic acești buni burghezi, atât de blânzi până eri, îngăduitori și sceptici în colocviul lor cu străinii? De unde resorturile de pasiune elementară care nu se putea bănuia odinioară la această lume poleită de bună cuviință, lume mai mult de suprafață decât de adâncime? O uriașe transformare a aspectului de masse, o svârcolire colectivă nevăzută încă, ruptă parcă din zilele unei cronici medievale. De unde veneau toate acestea? Nu era decât un singur răspuns pentru nenumăratele puncte de întrebare. Ideia națională, taina nepătrunsă a sângelui. Legea cea mai puternică și cea mai sfântă a solidarității umane, ea stăpâna această nebună încreștare de oameni.

Sărbătoarea de deunăzi, urmează încă înainte la Viena, ea nu poate fi privită altfel decât prin prizma continuității unei idei care-și duce mai departe biruințele cu o logică neîndurată și fără apel. Dispariția Austriei și înglobarea ei în Germania era virtual decisă din momentul în care a fost redusă la o identitate de teritoriu etnic. Numai o lipsă totală de comprehensiune istorică mai putea admite ca în furtunoasa recrudescență postbelică a principiului național această unire politică să nu se desprindă ca un fruct copt al unei desăvârșite intimități sufletești. Nici un tribunal de gândire obiectivă nu era în stare să mențină o astfel de desbinare a aceluiaș trup. Cu deosebire judecata noastră a Românilor cari suntem beneficiarii firești și târzi ai principiului național ca și sentimentul nostru de dreptate ne interzic să tragem la îndoială pornirea germanului dela Augsburg de-a se uni cu germanul dela Linz, înțelegând pe deplin că dacă am cădea într'o asemenea erezie am legitima încercarea dușmanilor României cari în orbirea lor ar îndrăzni să susție vreodată că Românii dela Mureș n'ar fi dorit să se unească cu Românii dela Jiu. Nu, dreptatea este o platformă morală cu aceleași consecințe și obligații pentru toți, de aceea în unirea recentă a Austriei cu Germania văzând un act perfect justi-

ficat noi îl înregistrăm ca un rezultat definitiv al istoriei contemporane cu care trebuie contat în echilibrul european.

Această configurație de stat, însă schimbată în Europa centrală, aduce după sine o serie de radicale modificări de ordin diferit, cari nu pot fi atrase în raza constatărilor noastre actuale. Câteva totuși trebuiesc amintite, fiindcă ne privesc direct și retăcerea lor ar putea fi socotită ca o umbră voită a realității.

Mai întâi reținem problema lichidării Habsburgilor pe urma contopirii germane. Legitimismul austriac în mod natural poate fi considerat astăzi un capitol închis. Pentru statele successorale e o reală binefacere această înlăturare a unor posibilități de sugestie cari fără a fi fost primejdioase fluturau încă vagi și neplăcute amintiri din trecut...

Un însemnat și necontestat eveniment e și înfrângerea lui Israel care se desface din trecerea Vienei sub jurisdicția germană. Să ne fie îngăduit a-l atinge în treacăt, firește cu toate riscurile. Capitala de pe malul Dunării, se știe, devenise de mult un centru de radiațiune semită. Intreg veacul al nouăsprezecelea în care stăpânirea austriacă prin însăși compoziția interioară polietică a vieții de stat, nu era în stare să afișeze în mod constant o pecete naționalistă, ovreimea s'a infiltrat neconținut în orașul de reședință al curții imperiale. În atmosfera cosmopolită care se crease, ovreii într'un număr exorbitant și-au pus în lucrare cunoscuta lor rețea de acaparare în etape. Mai întâi bănci, comerț, industrie, jurnalism și pe urmă literatură. Influența lor de acum patruzeci de ani era atât de cutropitoare, încât a fost nevoie de-o violentă redesteptare în sens național creștin sub Lueger. Odată cu prăbușirea Habsburgilor, — în Viena de după război, — agitată fără stăpân sub patronajul dela Geneva, ovreii și-au împregnat tot mai mult caracterul lor bine definit. Paralel cu formula socialistă instalată pentru multă vreme la conducerea orașului, ovreimea a făcut să se resimtă tot mai evident aici destrucțiunea parazitara. Dincolo de planul economic o specială ambianță s'a înființat pentru ocrotirea lui Israel. Prin presă, prin teatru, prin muzică, ahasverismul internațional își puna în circulație clișeele cunoscute. Un aer particular cu vagi adieri de Tel-Aviv începuse să se răspândească împrejurul trofeelor venerabile ale creștinismului luptător odinioară și nu era greu pentru un observator mai desghețat să deslușească nota tot mai anahronică a admirabilei Stephans-Kirche în mijlocul forfotelii de pe stradă. Viena zi cu zi se detașa din cadrul străvechi, nu mai păstra decât în pietre rezonanța seculară, de altfel sgomotoasă și frivolă, prin tot spiritul ei curent Viena se judaiza. Ei bine, această disonanță inoportună, infusiune de desagregare în inima Europei, s'a frânt. Reparația arică a început la Viena, totul va merge înainte pas cu pas, după un plan bine încheșat. Pentru cine cumpănește li-

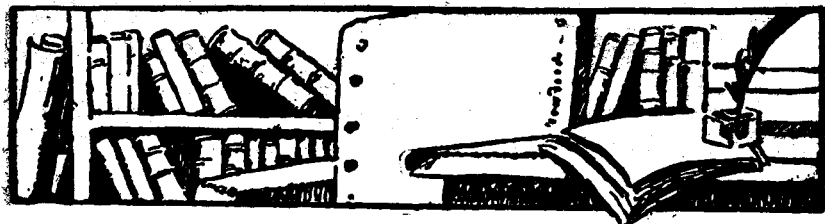
niștea de mâine în temeiul unei vieți cu raporturi precizate dela neam la neam, pentru cine crede într'o civilizație care va avea la bază specificul național, deparazitarea semită a Vienei apare ca un act de salubritate internațională. Din punct de vedere românesc noi nu putem urmări decât cu simpatie și cu un impuls de auto-mustrare o operație care aici mai are de așteptat încă. O singură obiecțiune în legătură cu viitorul exod dela Viena. Ar fi indicat poate, în situația noastră de păgubași pățiți, astăzi când trebile publice din țară primesc în toate amănuntele directă binecuvântare a celei mai înalte căpetenii bisericești, — ar fi indicat să aplicăm prudentul adagiu liturgic: „Ușile, ușile... — cum am zice noi: vămile, vămile... — cu înțelepciune să luăm aminte“.

Ne pierzând din vedere nici faptul că în noua stare de lucruri dela Viena s'au împrăștiat pionii acțiunii subterane ai Kominternului, — nu ne îndoim că siguranța și purificarea Europei au avut de câștigat pentru viitor.

În orice caz românismul văzând în rânduirea recentă de stat o consfințire a unei doctrine din care derivă propriile sale drepturi privește cu încredere și liniște ziua de mâine.

Octavian Goga

C o r b u l

Corbule, tu nu știi ce-î iubirea,
Numai înspre rău te'ndeamnă firea,
Dacă dalbei zile cauți vina,
Cum mai poți tu prețui lumina ?

Corbule, tu nu știi ce e dorul,
Numai cătră rău te'ndeamnă zorul,
Când fășii de noapte porți în ghiare,
Vrei să te mai'nalți spre'nseninare ?

Corbule, tu nu știi ce'î avântul,
Croncănit sinistrușii este cântul,
Cum mai poți să stai în vraja serii
Și s'ascuți chemarea primăverii ?

Viața nouă clocotă în fire,
Totul este cântec și'nnoire,
Totul este dor de innălțare,
Totu-i ritm și binecuvântare.

Corbule, tu ți-ai uitat trecutul,
Când lui Făt-frumos îi purtaș scutul,
Și când răcoreai pe luptător,
Sau duceai stafetă dragă 'n sbor.

Ce frumos ți-ar sta să strigi în zare
Libertate, muncă, drag de soare,
Ce frumos ți-ar sta să fluturi steagul,
Să huiască 'n urma ta șireagul !...

— Știu și ce'î iubirea și ce'î dorul,
Spre 'nălțimi cu foc mi-aș lua zborul,
Însă vino, spune și'mi arată
Unde sunt vitejii ce-altă-dată ?

I. U. Soricu

Scumpetea

Valul de scumpete generală a început, din nou, să crească și să provoace îngrijorări la unii, nemulțumiri la alții.

Fenomenul scumpirii tuturor mărfurilor provoacă turburări în toate domeniile vieții omenești: social, politic, economic, financiar, monetar.

Ridicarea prețurilor produce nemulțumirea consumatorilor, care nu-și mai pot restabili echilibrul între venituri și cheltuieli. Din această cauză cursa spre mărirea salariilor reîncepe cu toată îndreptățirea și cu tot convoiul de frământări, de restabiliri de prețuri de cost, de desfacere, etc.

Viața economică pierzându-și cumpăna prețurilor intră în febră, adică în criză. Criză de care se resimte atât piața financiară cât și cea monetară. Nestabilitatea prețurilor atrage nestabilitatea și nesiguranța în toate domeniile de activitate, dela cel social până la cel politic propriu zis.

Iată de ce scumpetea trebuie evitată și combătută.

Sunt două concepții, privind combaterea scumpetei: una politică și polițistă, — alta economică și realistă. Prima combate efectele, cu prețuri maximale, pentru amăgirea consumatorilor și necăjirea negustorilor. A doua cercetează cauzele, ca înlăturându-le să supprime efectele. E concepția și calea normală.

Din fericire cauzele scumpetei nu sunt chiar dintre cele de căutat și descoperit cu lupa sau microscopul, ci mai mult cu bunul simț și bună credință. O secetă care compromite recolta, scumpind producția, e o cauză, care, evident, scapă controlului omenesc.

Setea de câștig a câtorva și cu seceta de pricepere sau onestitate a altora, pot institui monopoluri, carteluri, trusturi, cari la adăpostul barierelor vamale, să stăpânească piața prețurilor, și să scumpească articolele de mare consumație. Setea aceasta poate fi stăvilită.

Altă cauză a scumpetei poate fi politica fiscală. Fiscul, pentru nevoi reale sau imaginare, mărește impozitele, taxele, etc. Mărirea de impozite este totdeauna urmată de o scumpire a mărfurilor și serviciilor.

Stabilitatea prețurilor, atât de apreciată înainte de război, era determinată de stabilitatea impozitelor. Veniturile statului creșteau treptat, dela an la an, prin creșterea și dezvoltarea activităților economice.

Azi statul crede că-și poate mări veniturile prin mărirea impozitelor. Deși experiența dovedește contrariu, totuși multe state persistă în acest sistem greșit.

Statul francez, bunăoară, socotește că are nevoie de un spor de cheltueli de 10 miliarde franci. În consecință ridică bugetul dela 40 la 50 miliarde, prin sporuri de impozite și taxe de 10 miliarde.

Economia națională franceză ca să poată plăti acest surplus de 10 miliarde își supra estimează producția cu această sumă, dacă nu chiar mai mult. Ceia ce revine la o scumpire generală a tuturor bunurilor și serviciilor. Statul este însă și el, un consumator—; și în consecință obligat și el să plătească totul mai scump.

Așa încât se ajunge la situația că cele 50 miliarde ale bugetului sporit să aibă, după o lună dela majorarea impozitelor, o putere de cumpărare mai mică decât a celor 40 miliarde ale vechiului buget.

Învârtindu-se în acest cerc vicios, guvernării de după război, au ajuns să creeze statelor o situație paradoxală: cu cât au mărit bugetele de cheltueli, cu atât lipsurile și neputința de a face față necesităților publice au fost mai mari.

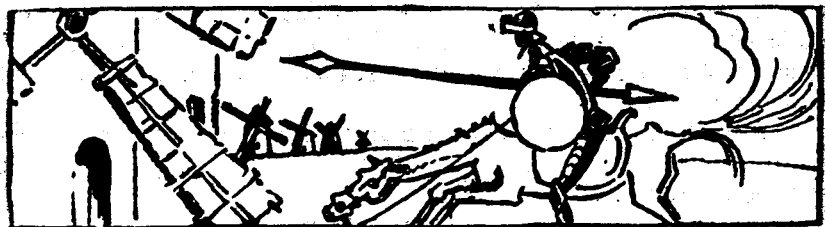
Cu cât s'a făcut inflația bugetară, cu atât a crescut inflația monetară, cu urmările ei de depreciere a monetei, cu nestabilitatea, nesiguranța și tot convoiul de frământări sociale, pe cari se pot altoi cele mai periculoase agitații politice.

Excesul de fiscalitate este în legătură cu excesul de nestabilitate guvernamentală. Guvernul sau ministrul care n'are siguranța zilei de mâine găsește soluția cea mai expeditivă în mărirea impozitelor: a lua banii de oriunde. Această soluție, de care se uzează și abuzează, provoacă noi greutăți, noi cauze de nestabilitate și de schimbări.

Guvernele cari pot să creeze națiunii noi isvoare de venit, din cari să se alimenteze și bugetul public, sunt ale regimurilor de stabilitate. Celelalte regimuri întrețin numai cercul vicios, în care impozitele, așezate cu lopata asupra muncii și producției, provoacă scumpetea; iar scumpetea provoacă mărirea cheltuelilor și deci nevoia altor impozite.

Cercul acesta, creiat și întreținut de oameni, poate fi înlăturat tot de oameni. Popoarele cari au avut norocul să și-i găsească au intrat pe drumul stabilității, siguranței și prosperității.

Arhit. I. D. Enescu

„Frontul unic al proletariatului“

Prezența socialistilor și a comuniștilor în „frontul popular“ nu înseamnă mai mult decât o colaborare pe baza unui program minimal. Dar aceasta nu înseamnă „*front unic proletar*“ și mai ales un astfel de contact între socialiștii și comuniștii francezi nu înfățișează un *partid unic proletar francez*. Idealul de propagandă al Cominternului a fost în ultimul timp crearea unui partid unic proletar francez, fără de care revoluția socială în Franța nu va putea avea nici când și nici un fel de izbândă.

Chiar și cei ce urmăresc distrat lupta celor două internaționale marxiste — cea socialistă și cea comunistă — știu, că încercările de a realiza în Franța un partid unic proletar s'au izbit de mari greutăți de tactică și de program. Nu era de ajuns să se fi proclamat din partea celor două tabere „sfârșitul luptei“ între cele două partide. Sfârșitul luptei nu însemna implicit o contopire a partidelor, deși era una din condițiunile esențiale. Ori de câte ori însă se puneau — mai ales în ultimii trei ani — chestiunea contopirii celor două partide, se ridica automat și o chestiune de sinceritate, prin urmare o chestiune de morală. Socialiștii francezi actualizau imediat întreg vocabularul de atac al comuniștilor, care nu era un simplu vocabular de polemică, ci un total de lozinci de luptă intramarxistă.

Și până la faimosul congres — cel al VII-lea — al internaționalei comuniste din August 1935 la Moscova, partidul socialist francez rămânea mereu pe pozițiile sale fără să arate hotărârea de a se uni cu partidul comunist, așa cum de acum încolo începea să ceară Internaționala comunistă.

Dece se adresa Moscova prin Cominternul său și prin partidul comunist francez în primul rând socialiștilor francezi invitându-i la realizarea frontului unic proletar și, apoi, la realizarea partidului unic proletar? În cuprinsul Internaționalei Socialiste (a II-a) nu există o altă secțiune, care să fi dorit în *principiu* frontul unic al muncitorilor. Toată energia partidului socialist francez se cheltuia

de multă vreme pentru această realizare, de care depindea ulterior și cucerirea politică a Franței. În multe țări, unde lupta între socialiști și comuniști continuă cu înverșunare, o problemă de realizare a unității mișcării muncitorești pare — cum este și natural — cu desăvârșire exclusă. Ori unde comuniștii, schimbând tactica, au făcut propuneri de unire, sau — cel puțin — de colaborare, încercările lor au rămas fără niciun rezultat. Chiar și în țările cele mai reacționare, unde — după teoria generală a marxismului — contradicțiile interne accelerează o criză revoluționară, tot nu s'a putut face o unire sau o colaborare a comuniștilor și a socialiștilor. O astfel de unire nu s'a putut realiza nici atunci, când o criză revoluționară și chiar un regim revoluționar au silit pe socialiști și pe comuniști să se unească pentru a salva regimul și pentru a intensifica acțiunea revoluționară.

Și culmea — o unire a confrăților marxiști nu s'a putut înfăptui nici atunci, când — ca în Spania — mișcarea naționalistă pornește cu asalt militar împotriva marxiștilor, lichidându-le nu numai teritoriul cucerit și „republica lor populară“, dar extirpându-le organizațiile de partid ca pe simple focare de ciumă și de epidemii sociale.

Ce grozavă este ura marxistă, și cum face ea din marxiști cei mai înverșunați dușmani, când ei încep să se urască din principiu și din fidelitate ideologică! Dacă marxiștii nu s'ar fi urât reciproc așa cum îi vedem că se urăsc de vreo 20 ani, ar fi putut — cu siguranță — să-și realizeze fronturile lor unice și să zădărnicească printr'o permanentă vigilență orice pornire a reacțiunii antirevoluționare. Dacă cele două internaționale marxiste s'ar fi unit atunci când capitalismul, după războiu, era atât de zguduit, de bună seamă astăzi Europa și, poate chiar întreaga lume, ar fi avut o altă înfățișare.

Dacă Europa nu se găsește încorporată la cine știe ce *Uniune mondială sovietică*, faptul se explică prin ura partidelor marxiste. Iată, prin urmare, ce utilă s'a arătat lumii ura între cele două internaționale, și cât a profitat clasa muncitorească din faptul că în loc să fie exploatată de vagabonzi iudeo-internaționali pentru scopuri iudaice și dezastruoase, ea participă conștient și din ce în ce mai numeric la crearea și la consolidarea statelor naționale în care își găsesc loc de frunte și de onoare. În nicio parte a lumii nu s'a realizat frontul unic al clasei muncitorești — și el nu se va mai realiza niciodată ca front marxist, de oarece marxismul este alungat din viața socială a statelor ca o epidemie revoluționară și în locul lui — *ca mișcare proletară* — își face apariția naționalismul corporativ, ca în Italia, sau naționalismul socialist ca în Germania.

Partidul socialist a fost, cum am mai spus, în mod deosebit curtat de internaționala dela Moscova.

Intr'o țară cu regim atât de democratic ca Franța, unde luptele politice recurg la cele mai originale tactici și combinațiuni, Cominternul a înțeles că aici se poate da o „mare lovitură“: crearea frontului unic. În discuțiile din luna August 1935 dela congresul Cominternului, și în expozeul lui Dimitrov, conducătorul efectiv al internaționalei, s'a clarificat și și-a impus noua tactică: unificarea partidelor marxiste în partide unice proletare, pentru grăbirea crizei revoluționare și cucerirea politică a țării.

„Desigur — spunea atunci Dimitrov — noi adoptăm noua tactică, fără însă a renunța la niciunul din scopurile finale ale acțiunii Internaționalei comuniste“. Dacă e așa — atunci, care e situația partidelor socialiste? O unificare ar fi însemnat o dispariție a lor și o victorie gratuită pe seama Cominternului. Prefacerea partidului socialist francez în partid comunist s'ar fi realizat, evident, cu o ușurință fabuloasă și în întreaga Franța ar fi dispărut un partid muncitoresc de mare, poate chiar de cea mai mare importanță socială. Partidul comunist, și prin el Internaționala comunistă, ar fi rămas singur conducător al clasei muncitorești franceze, lichidând câteva decenii de luptă socialistă în granițele Internaționalei socialiste. Cine ar fi fost atât de prost să accepte această ucigătoare ofertă a Moscovei?

Socialiștii francezi și-au dat seama că Moscova prea târziu a început să vrea unirea clasei muncitorești. Dacă a desbinat cineva proletariatul — a fost Internaționala comunistă, care și-a închipuit, conform cu tactica lui Lenin, că în modul acesta va izbuti mai ușor să devină singura conducătoare a proletariatului. Și dacă acum vrea unirea, înseamnă, desigur, că situația statului comunist sau situația comunismului în statul sovietic este în mare primejdie și că nu poate fi scăpare din ea decât cu ajutorul partidelor socialiste.

Partidul socialist a mai observat și altceva: când comuniștii izbutesc să facă o unire cu o organizație socialistă, ei aplică *metoda colonizării*, adică cucerirea acelei organizațiuni prin metoda penetrațiunii numerice. Așa s'a întâmplat cu cele două Federații ale muncii, unde — după contopirea lor, comuniștii au devenit conducătorii reali și cei mai puternici ai organizației unificate.

Din „evenimentele“ petrecute în lumea marxistă din Franța a tras învățăminte mai de grabă proletariatul din alte țări decât cel francez. Astfel, în Anglia reprezentanții clasei muncitorești au declarat și declară neîncetat că refuză să urmeze Moscova și Internaționala comunistă, refuzând, în consecință, orice unire, orice contact și orice colaborare cu partidul comunist englez.

Refuză unirea cu comuniștii și partidele socialiste din cele două Americi, precum și toate partidele socialiste din Europa. Niciun socialist, fie că aparține partidului respectiv, fie că aderă izolat și individual la mișcarea socialistă, nu vrea unirea cu partidul și cu in-

ternaționala comunistă, fiind convins că oricât ar schimba ei tactica și metoda și lozincile, nu refuză scopul final: dictatura lor asupra proletariatului și asupra celorlalte categorii sociale muncitorești.

Orice socialist este convins, că un partid comunist nu poate fi un conducător al clasei muncitorești decât dacă în prealabil a izbutit să o înșele în privința „posibilităților imediate ale revoluției sociale universale“.

Aceste convingeri ale socialistilor francezi despre intențiile ascunse ale comuniștilor au zădărnicit unirea lor în Franța, acolo unde acest act de înfrățire și contopire a avut cele mai mari putinți de realizare. Dar și socialistii, din motive de tactică, nu au izbit mâna întinsă a comuniștilor, de teama să nu se compromită în fața proletariatului. Compromiterea ar fi constat în propaganda, pe care comuniștii ar fi făcut-o în contra lor, vorbind și strigând în gura mare: „vedeți cine sunt inamicii clasei muncitorești? Sunt ei, socialistii, fiindcă refuză unirea; refuzând și integrarea fracțiunilor muncitorești într'o singură mișcare uriașe muncitorească“.

* * *

M'am ocupat de raporturile, care există între cele două Internaționale, ca să dovedesc cât de înverșunată este lupta între ele, și am expus foarte pe scurt încercările de unire a celor două partide marxiste din Franța, ca să se vadă, că chiar și acolo unde dragostea și condițiile sociale favorizează o unificare a reprezentanțelor politice ale proletariatului, unirea este cu totul și pentru totdeauna exclusă. Concluziile, pentru noi antimarxiștii, sunt precise și logice.

Clasa proletară din orice țară nu vrea o conducere marxistă — aceasta este prima atitudine mai evidentă a clasei muncitorești. Și poate că *atâta* este de ajuns, să înțelegem că o clasă muncitorească nu este predestinată să fie marxistă, adică nu este condamnată să-și realizeze evoluția economică și culturală prin revoluții sociale, așa cum arată dogmatic toată doctrina revoluționară a lui Karl Marx. După douăzeci de ani de experiență marxistă, se poate zice că știința revoluționară a lui Marx trebuie privită ca o copilărească neștiință a sufletului omenesc. Revoluția nu poate deveni științifică, așa cum a încercat să o prezinte Marx, iar evoluția socială nu are absolută nevoie de acel complex de contradicții economice pentru a se transforma în revoluție: cu alte cuvinte, evoluția generală a societății se înfăptuește fără metodele revoluției științifice a lui Marx. Ba chiar și împotriva lor. Și salvarea proletariatului de toate jugurile, sub care geme, este posibilă, ca un adevăr de variată experiență, numai în forme noi, adică *proletar-naționaleste*, ceea ce înseamnă: *totalitar-muncitorești*.

G. M. Ivanov

Munca românească

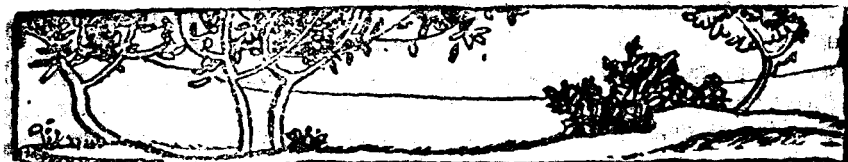
Asociațiunile profesionale românești sunt vaste laboratoare în care mai ales energiile tinere găsesc un teren prielnic pentru muncă. În ele munca este raționalizată și competența este asigurată. Statul trebuie să le încurajeze și să le susțină eforturile lor pentru o mai bună dezvoltare a organismului său social și economic. Adesea ele iau inițiative cari nu sunt apreciate așa cum ar fi necesar. Din cauza aceasta progresul este limitat într'un domeniu mărginit de spiritul închircit al unor gospodari — gospodăria este la modă — cari, oricâtă bunăvoință ar avea, nu cred în alte posibilități de lucru decât acelea pe cari le oferă ei. Se frâng astfel multe elanuri, cari îndrumate cu încredere pot fi folositoare și se creiază un vid păgubitor între gospodari și gospodăriți. Să nădăjduim totuși că va veni o zi în care asemenea considerațiuni nu vor mai avea actualitatea de acum. Și pentru ca să concretizăm, exprimăm speranța — limitându-ne la un singur sector de activitate — că programul pe care-l elaborează Asociația generală a inginerilor din România va fi serios studiat de forurile în drept. Acest program prevede: „coordonarea lucrărilor privind toate nevoile reclamate de economia țării și apărarea națională și eşalonarea lor pe un period de 5 ani, asigurând prin lege executarea și continuitatea; utilizarea exclusivă a muncii și genului românesc în executarea acestui program; organizarea rațională și științifică a activității tehnice a statului, pe baze pur naționale, dând valorilor și competențelor rolul de conducere care să asigure aducerea la îndeplinire a programului“. Din însăși redactarea aceasta reiese spiritul limpede și întreprinzător al celei mai importante asociațiuni profesionale în legătură directă cu economia noastră națională. Programul ce va fi elaborat de A.G.I.R. va fi desigur documentat ca un proiect de inginerie, unde totul este prevăzut. Organele de stat, cari nu totdeauna au posibilitatea de-a se dumeri asupra problemelor complexe pe cari le au de rezolvat și de-a coordona soluțiile găsite într'un ansamblu armonios de măsuri, vor găsi cel mai prețios auxiliar al lor, în privința tuturor chestiunilor de ordin industrial și economic, în această asociație. La fel, firește, ministerul Sănătății, de pildă, va găsi în asociația medicilor un prețios colaborator pentru problemele de sănătate publică. Procedându-se astfel se va asigura condiția esențială a realizării oricărui program: competența. Și pentru că lipsesc linile mari de orientare ale activității gospodărești înseși programele elaborate de aceste asociațiuni profesionale pot da direcția spre care trebuie să fie orientate preocupările oficiale. Printre aceste preocupări de gospodărie trebuie să menționăm și problema utilizării muncii românești, fiindcă noi credem că o bună gospodărie nu se poate

realiza dacă nu se acordă efectiv, nu teoretic, o atenție specială apărării intereselor muncitorilor și intelectualilor români, cari nu-și găsesc plasament. De mai bine de o lună — cauzele se cunosc — întreprinderile particulare cu capital strein și cu conducere streină, și chiar și celelalte, nu mai fac nici un discernământ în sens național la angajarea personalului. Este o situație îngrijorătoare. S'a schimbat ceva în țară de o bucată de vreme și lucrul acesta nu este în bine resimțit pe planul apărării muncii românești. Există o comisiune specială pentru protegurea românilor în întreprinderi particulare. Mai este apoi și o lege de protecție a muncii românești. Cerem aplicarea ei și suntem surprinși că nu mai vedem întrunindu-se comisia despre care n'am auzit de mult că a mai lucrat ceva și care nici nu mai are un președinte care să o convoace. Problema apărării muncii românești n'a fost rezolvită până acum; pentruce atâta tăcere în jurul ei?

Tineretul trebuie privit cu bunăvoință și cu încredere. Pe umerii lui apasă viitorul. Întreprinderile particulare îl exclud dela muncă și-l aruncă în brațele disperării. Nu înțelegem absolut deloc pentru ce se tolerează aceasta. O problemă evreiască există și ea a fost recunoscută de toți factorii vieții noastre naționale. Ne aducem aminte de pasiunea cu care a fost scrisă „Iudaica“ și desigur noi care trebuie neapărat să fim fericiți acum, fiindcă așa e vremea, n'avem dreptul să ne interesăm despre valoarea vorbelor înțelepte și frumoase, dar tineretul, oricum, trebuie să trăiască și el, fiindcă așa dictează cel mai elementar spirit gospodăresc. În numele spiritului gospodăresc noi cerem ca întreprinderile particulare să nu concedieze pe români și să angajeze numai streini, ci să se respecte, așa cum este ea dacă nu s'a putut face mai mult, legea de protecție a muncii naționale. Într'o bună gospodărie, statul, atunci când totul pornște dela el, are obligația morală să se intereseze de toți nedreptățiții români ai întreprinderilor particulare și să creeze atmosferă generală propice protegureii muncii naționale. Statul și Națiunea nu sunt două lucruri antitetice. Statul este Națiunea și Națiunea este Statul. O discriminare morală între aceste două noțiuni nu poate fi făcută. „Caracterul majoritar și creator de Stat al Națiunii Române“ este consfințit chiar în noul spirit legal al țării și noi nu facem altceva decât să cerem naționalizarea vieții economice și, mai ales, ca primă etapă, protegurea muncii naționale.

Bucuria de azi a lui Israel ne împiedică să adăugăm și alte lucruri acestor considerațiuni.

Ing. C. Stan

Plecare

*Plecăm. În fața noastră
Cu brațe incolore, larg deschise —
Cărările destinului ne-adastă,
Ca valurile mării, pe Ulisse.*

*Vor fi popăsurile mai regale,
În umbre de păduri fără jivine;
Nu vom cunoaște nici-un tiv de zare,
Numai tăcerea va cădea 'n ciorchine*

*Peste aceste frunți nețârmurite,
În care se desfac prin foc prea viu —
Solfegeii pure, nouă dăruite
Ca leagăn de lumină și scriu...*

*Pe unde trecem, cântecul nu știe;
Pe unde noi trecurăm, nu mai știm.
El ce ne strigă, trebuie să vie,
Pe drumul lui de stele să pornim*

*În susletul, cu tine, încărcat
De îngeri, ca de floare un gutui,
Și nu 'ntreba de unde am plecat...
Am fost ai unui ceas și-ai nimănui.*

*Vezi nimeni n'a lăsat în urmă semne
Și toți s'au întreat: călătorie?
Și nimeni n'a răspuns, ca să-i îndemne,
Și unde mergem, nimenea nu știe...*

*Vom trece poate, pe cărări bătrâne,
Pe drumuri de rubine sau noroi;
Vom răsări, sau poate vom apune
În Universul care crește 'n noi...*

Ilie Radu

Ordinea și autoritatea în spiritul național și creștin

Un comerciant îmi împărtășea zilele acestea unele îngrijorări în ceea ce privește viitorul, Ramuri de activitate comercială și de producție industrială sunt amenințate serios din cauza lipsei de încredere cu care ne privește străinătatea.

Am putea face minunate tranzacții de schimb, mai mult chiar, am putea face mult excedentară balanța comerțului cu străinătatea, dacă ne-am strădui să restabilim reputația comerciantului român peste hotare. Avem, în afară de petrol, de grâne și de vite, numeroase alte bogății naturale cari ar putea alcătui mărfuri tot atât de importante pentru cifra exportului românesc. Ele însă nu prezintă interes pentru străinătate nu fiindcă nu sunt cerute de consumul extern și nici pentrucă n'ar răspunde condițiilor calitative, ci fiindcă exportatorul nu se bucură de o suficientă încredere peste graniță. Haosul și anarhia economică se observă și mai pronunțat în activitatea comercială internă. Sistemele de economie dirijată s'au aplicat la noi numai pentru apărarea stabilității monetei, nesocotindu-se roadele pe care ele le-ar fi putut da în domeniul producției și consumației.

Aceeași lipsă de supraveghere, de măsuri și de directive s'a observat în toate ramurile de activitate. Ne-am referit însă în special la viața economică, fiindcă acesta este mediul care a favorizat ori care a împiedecat dezvoltarea întregului complex ce oglindește starea de civilizare și de cultură a unui popor. Cărui fapt se datorează deviația vieții noastre publice de la căile sănătoase și creatoare de bogății și de valori? Răspunsul este fără nicio ezitare și neumbrit de vreo îndoială. Regimul democratic, care a pus în mișcare un întreg arsenal demagogic pentru a se substitui unui liberalism falimentar, a distrus spiritul de ordine, întronând risipa, anarhia și politicianismul în viața conduceri de stat și stricând o veche rânduială în viața socială internă, în care, lipsind alte criterii că-

lăuzitoare, tradiția bunului simț și pudoarei făcea ca valorile reale și utile să ocupe locurile conducătoare ce li se cuveneau în mod firesc.

Prin dezorganizarea provocată de guvernările democratice ideea de autoritate și apoi autoritatea însăși au avut de suferit în mod inevitabil. De câțiva ani încoace, până foarte de curând, poporul românesc a stat prizonier al unui fel de nebunie colectivă. Psihoza democrației integrale, întreținută cu minciuni și cu valorile de rachiou electoral, își întindea umbra peste orice bune intențiuni ale oamenilor cu minte, cu suflet echilibrat și cu răspundere pentru viitorul Statului și al națiunii. Evenimentele au dovedit că poporul românesc, lesne crezător și rău îndrumat de aventurierii vieții noastre publice a avut de făcut o dureroasă și costisitoare experiență. Ani de zile în șir isvoarele de bogăție națională și-au scurs aurul în pungile veneticilor galițieni, în slujba cărora se alcătuiseră și instrumentase înjghebările democratice cari își făuriseră drapel din cămașe de țaran, dar cari s'au închinat necentenit la cele zece ori mai multe porunci ale internaționalei iudeo-comuniste.

Se încearcă azi restabilirea ordinii și a spiritului de autoritate. Măsurile trebuie să lovească și să dărâme însă cauzele adânci ale anarhiei de până acum. Pentru aceasta, acei puși să schimbe fața politică a țării sunt constrânși de realități să-și îndrepte preocupările către energiile de creație economică și intelectuală ieșite din mediul românesc autohton. Comerțul și industria românească trebuie trecute elementelor băștinașe, pentru ca și frânelor economiei naționale să încapă în aceleași mâini românești.

Viața culturală, dirijată până azi de edituri străine comandate din cartierele generale ale hrubelor francmasonice, trebuie deasemeni supravegheată și încredințată elementului național majoritar. Pentru aceasta avem azi o conjunctură externă cum nu se poate mai favorabilă. Internaționala democratică se prăbușește pe povârnișul evenimentelor într'o prăpastie în al căreia întuneric va fi sortită să zacă poate veșnic. Pretutindeni reînvie spiritul național și creștin. Pretutindeni în lume vedem închizându-se hotarele în calea pribegilor milenari.

Este un moment unic acesta prin care trecem azi, și o luptă dusă pe calea arătată de noi nu poate fi asemuită nici în organizare și nici în rezultatele ei cu ceea ce au însemnat cruciadele de acum o mie de ani. Demnitatea națională, rezervorul nostru românesc de lumină a minții și de puteri constructive ne obligă să reîncepem cu curaj, o treabă curmată dintr'o spaimă căreia i-a lăsat loc o nejustificată lipsă de încredere în forțele noastre.

Autoritatea și ordinea nu vor putea fi întronate decât în spirit naționalist cu forțe curat românești.

Gr. Diaconu

Considerațiuni inactuale

Contrar tuturor aparențelor și unei superficiale analize a caracterului comandamentului de Stat, exercitarea *normală* a autorității nu se poate întemeia și nu s'a întemeiat niciodată *in mod durabil* pe violență, ci pe un principiu de ordin spiritual, intrat în asentimentul moral al oamenilor cari sunt conduși, fără de care asentiment orice putere se prăbușește neputincioasă în gol. Prăbușirea regimurilor a provenit totdeauna de acolo că unii conducători rău sfătuiți au crezut că pot cârmui prin violență și arbitrar. Adevăruțul este că în societățile omenești, dată fiind natura rațională și spirituală a omului, autoritatea nu e deloc autoritate fizică ci autoritate morală, la baza exercitării ei trebuind să stea neapărat principiul spiritual al unei idei, al unei credințe, al unui ansamblu de aspirații și de opinii recunoscute și împărtășite de membrii comunității sociale respective. Puterea unui șef politic, a unei căpetenii militare sau civile e înainte de toate puterea principiului spiritual pe care-l reprezintă asupra conștiinței fiecărui membru social în parte. Aici, în conștiința oamenilor, se găsește locul pe care se înalță puterea. Tot aici se află mormântul în care ea se poate scufunda.

Nu lipsa de forță materială a cauzat prăbușirea regimurilor, ci lipsa, mult mai gravă, de forță morală. Ea e aceea care le înalță și le răstoarnă. Simpla forță fizică e neputincioasă împotriva ei. De aceea omul de Stat care nu are în sprijinul lui decât ajutorul precar al forței materiale este un slab om de Stat. Mai curând sau mai târziu el plătește întotdeauna scump nesocotința de a fi așezat toată puterea lui pe ascuțișul baionetelor.

Faptul că puterea este înainte de toate exercitarea unei autorități morale o pune la adăpost de asalturile uzurpatorilor cari nu au cu ei decât forța. Tot faptul acesta asigură societății omenești

o perfectibilitate infinită, deoarece asentimentul colectivității nu poate fi câștigat, în regulă generală, decât cu privire la unele principii și idei cu adevărat superioare.

Meritul pe care și l-au revendicat democrațiile a fost întotdeauna acela de a fi lăsat liber procesul de întrecere între membrii unei aceleși comunități sociale, cari aspirau la funcția de îndrumători ai ei. Din această liberă întrecere a rezultat de multe ori un real progres, căci în felul acesta se asigura puțința ca acel care se afla în posesiunea unui principiu și a unei idei juste, să poată ajunge a governa în numele ei, de îndată ce crezul pe care-l mărturisea era recunoscut și împărtășit de toți ceilalți.

S'au adus multe obiecții democrației și mai ales a fost atacat principiul ei de bază, care e libertatea. Adevărul este însă că libertatea nu aparține unei formule politice, ci e un bun universal uman și fără el nu poate să existe un progres veritabil. Factorul mortal al democrațiilor n'a fost numai împrejurarea că s'a abuzat prea mult de libertate (căci nu există o mai bună limită în calea abuzului de libertate decât libertatea însăși), ci faptul că a situat toți oamenii, fără deosebire, pe aceeași treaptă morală, decretându-i *egal* îndreptățiți a aspira la funcția de conducători ai societății, ori de a se pronunța asupra rosturilor ei.

Desigur orice om este *liber* să aibe o idee, și e bine să fie liber să o aibe, dar capacitatea morală și intelectuală cu care fiecare e capabil să o exercite nu e *egală* pentru toți. A fost o greșală a revoluției franceze de a fi situat libertatea pe aceeași treaptă cu egalitatea. Libertatea e într'adevăr un bun absolut care asigură întotdeauna progresul omenirii. Egalitatea absolută mai degrabă îl stânjenește și îl întârzie.

Oricare ar fi forma de guvernământ, respectul libertății rămâne fără îndoială acela care garantează cel mai bine ordinea și stabilitatea. Fără libertate o societate cade repede pradă uzurpatorilor de tot felul, cari în lipsa ei se simt ca'n mediul lor propriu.

Nu există un mai sigur mijloc de a pune puterea la adăpost de uzurpațiile eventuale decât de a o face să fie neîncetat în conformitate cu esența ei veritabilă, care este aceea de a fi înainte de toate putere spirituală. Înaintea autorității spiritului nu există o forță mai înaltă. Acesta e și motivul pentru care epocile trecute ale istoriei au cunoscut o mai mare stabilitate a puterii de Stat. Căci, oricât aparențele și o falsă obișnuință de gândire ar putea pleda contra, este un fapt absolut cert că secretul trăinicieii regimurilor de altădată trebuie căutat în faptul de a fi fost fundamentate pe singura autoritate valabilă care e aceea a spiritului. Puterea monarhiilor din trecut nu era deloc puterea trupelor sau a poliției regale (acestea erau pe atunci incomparabil mai slabe decât astăzi); ci puterea invincibilă a credinței în autoritatea spirituală a principiului

care stătea la baza monarhiilor. Desigur și atunci se abuză de putere, căci este aproape imposibil să nu abuzezi de putere atunci când dispui de ea. Dar astăzi încercarea ca și puțința de a abuză de putere a devenit mult mai frecventă decât altădată. Mai întâi pentru că creșterea enormă a aparatului de Stat pune la îndemână conducătorilor, cari vor să abuzeze de putere, mijloace *materiale* de opresiune mult mai numeroase și mai aspre decât acelea din trecut și apoi pentru că slăbirea principiilor spirituale cari stăteau la baza instituțiilor supreme ale societății face aproape naturală pornirea de a recurge la autoritatea forței brutale în locul aceleia morale.

Urmarea firească a acestei excesive întrebuințări a forței materiale este o excesivă instabilitate a regimurilor moderne. Niciodată mai mult decât în epoca noastră nu s'a văzut o mai precipitată succesiune a puterii dela un conducător la altul, dela o clasă la alta, dela un grup social la altul.

Procesul acesta odată declanșat a avut la rândul lui drept urmare o și mai pronunțată creștere a tendinței de a folosi forța în vederea cuceririi puterii politice, deoarece toate regimurile acestea de respirație scurtă fiind slabe moralicește, ispita ca și puțința de a le răsturna cu ajutorul violenței a devenit foarte frecventă.

Ca o reacțiune și ca un corectiv ideologic adus abuzului acesta de forță fizică, a fost faptul că în zilele noastre cultul ideilor de libertate a crescut foarte mult, deși sau tocmai pentru că în practică niciodată libertatea nu a fost mai nesocotită ca astăzi.

Asistăm astfel la unul din cele mai stranii și mai paradoxale evenimente ale istoriei: coabitarea, sub formă de crâncen provizorat, în cadrul unei aceleiași societăți a celor mai avansate principii de libertate alături de cea mai neagră și mai urâtă înflorire a despotismelor de tot felul.

Discrepanța aceasta frapantă între gândire și faptă constituie o permanentă sursă de dezordine și instabilitate în societatea actuală care, dacă nu va fi tăiată prin energia clarvăzătoare a conducătorilor din rădăcină, va duce lumea modernă cu pași repezi spre ruină.

Desigur puțința de a suprima libertățile și de a abuză de forță este astăzi foarte ispititoare. În mrejele ei au alunecat aproape majoritatea oamenilor de Stat moderni. Creșterea enormă a aparatului de Stat, amintim, îngăduie cu ușurință aceasta. Conducerea unei societăți este însă lucru foarte serios și pentru a o feri de sdruncinări și agitații primejdioase trebuie renunțat la avantajile de o clipă ale forței materiale, folosindu-se resursele mult mai dificil de obținut, dar cu atât mai prețioase și mai durabile, ale forței morale, singura cheazășie cu adevărat valabilă a stabilității și a prosperității unei societăți.

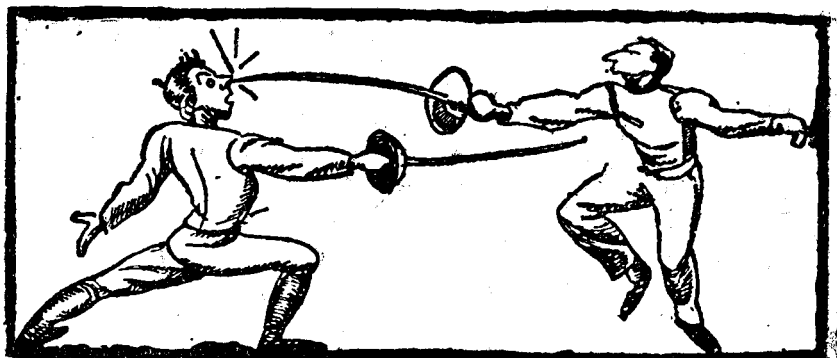
Oamenii de Stat moderni au făcut o regulă din ceea ce până acum în istorie a fost o excepție nenorocită: abuzul violenței. Continuarea pe această cale ar putea primejdui însăși existența civilizației, căci renunțarea la armele spiritului nu se poate face fără a expune omul celei mai degradatoare mizerii intelectuale și morale.

Nu există decât o singură soluție pentru a reda societății actuale liniștea și stabilitatea de care are atâta nevoie: restabilirea autorității comandamentului de Stat pe singura bază sănătoasă care e aceea a spiritului. Forța supremă să înceteze de a mai fi forța elementară a materiei (care e o sabie cu două capete), reacordându-se forței morale autoritatea și întâietatea care i se cuvine. Colaborarea cu opinia publică a societății, iar nu disprețul și nesocotirea ei, iată condiția fundamentală a acestei încercări de remediere a anomaliilor și contradicțiilor prezente. O societate în care primatul autorității morale poate fi asigurat este aceea în care există o opinie publică perfect informată și perfect sănătoasă. În acea societate nici o măsură mai însemnată nu s'ar lua fără a avea în sprijinul ei asentimentul întregii comunități umane respective, ceea ce ar reprezenta un însemnat progres deoarece, atât abuzul de putere cât și tentativele de uzurpație ale ei, ar fi făcute în cazul acela imposibile.

Acolo unde există o puternică armatură morală de principii și de idei nici o lovitură esențială nu poate fi adusă echilibrului social. Căci nimic nu e mai tare și nici o putere nu e mai înaltă decât aceea a conștiinței. Făurirea unei puternice conștiințe publice, cultivarea încrederii generale în autoritatea morală a conducătorilor, evitarea pe orice cale a procedelor și a măsurilor cari ar fi susceptibile să slăbească această încredere, iată unde se află punctul arhimedic prin raport la care s'ar putea întreprinde o reconstrucție urgentă a societății actuale.

Constantin Micu

P r i n o s

Din țara laurului verde
Ca un măunchiu de flori cu vin,
Și 'n fiecare floare râde
Lumina cerului senin,

Frumos e-acolo, 'n țara mândră
Cu portocali și fluturi miș
Și arta versului te 'nvață
Privighitori și clocârlii ;

Din fluere de-argint, pe lună,
Pârae cântă-armonios,
Iar muzele doine c din syrinx
La umbra mirtului frumos.

O neam al meu, primește darul
Din țara laurului sfânt,
Căci poezia 'n vezi nu moare,
Când toate mor pe-acest pământ !

Nuși Tullio

I n s e m n ă r i

FINALUL TRAGEDIEI SPANIOLE. — Știrile ce ne vin din Spania întăresc convingerile tuturor în izbânda deplină a taberei naționaliste, de sub conducerea generalului Franco. În adevăr, de la începutul războiului civil, cel mai mare din câte a cunoscut istoria, deși naționalității au avut succese necontenite, datorită superiorității de comandă, de armament și de morală, totuși ei n'au înregistrat așa de vertiginoase înaintări ca în ultimele două săptămâni. Marea ofensivă din urmă, atât de energetic concepută de comandantul forțelor naționaliste, a întrecut orice așteptare.

Provincii întregi au fost luate din mâinile adversarilor comuniști, zeci de mii de soldați depun armele și se predau, s'au capturat muniții imense și, celace e complet tragic pentru tabăra adversă, s'a creiat o mare

demoralizare în sânul comandamentului comunist, ceea ce constituie preluđu sfârșitului acestui dramatic războiu civil.

În curând, deci, vom insera cu bucurie biruința deplină a naționalismului spaniol. Bucurie că se pune capăt odată dezastrului din Peninsula Iberică, devenită teatrul a două ideologii ce se confruntă actualmente în omenire. Fiindcă orice s'ar spune, dincolo de ciocnirea a celor două idei forțe — naționalistă și comunistă — ce și-au găsit adepți înocați printre fiii aceluiaș neam, ducând la lupta fratricidă, în rază acestui războiu au fost trase și forțe extrateritoriale, susținători a uneia sau alteia din aceste idei. Acest amestec străin a și fost cauza prelungirii războiului civil spaniol. Dar tot el a fost și cauza atâtor mimiceri de bunuri culturale ale acestui neam.

S'a putut vedea de toată lu-

mea nemernicia comuniștilor, distrugători a tot ce e operă de artă, credință și omenie. Pustiirea pe care au lăsat-o în urma lor acesti comuniști, susținători, ai unei alte așezări omenestă, au convins definitiv popoarele de marea primejdie pe care o închide în sine organizația lor, lecucind pe mulți de mesianismul proletarietului universal. În primul rând, această lecuire o vădesc zecile de mii de spanioli cari trec în rândurile naționaliștilor. E o conversiune ideologică extrem de semnificativă.

O PRECIZARE. — Publicăm în acest număr în întregime, comunicarea făcută de d. Octavian Goga la Academia Română în ziua de 1 Aprilie.

Citind această comunicare, ori cine își poate da seama de spiritul analizei obiective care o străbate dela un capăt la altul și de logica severă cu care sunt comentate evenimentele. În prăbușirea Austriei d. Octavian Goga a văzut atât o biruință a principiului național cât și, ultimul aci din marea stiferință pe care au îndurat-o Românii în trecut, când țara aceasta a fost obstacolul ridicării moaste naționale.

Comunicarea d-lui Octavian Goga a fost ascultată la Academie de un public extrem de numeros și a avut un ecou puternic, dată fiind importanța ei. S'a găsit însă în mijlocul acestei manifestări intelectuale o apreciere care totuși inoportună prin lipsa ei de autoritate. Este aceea a ziarului „Viitorul” care ar vrea să-i dea indicații d-lui Octavian Go-

ga cum și unde ar trebui să-și țină conferințele.

În toate lucrurile omenestă există o proporție care trebuie păstrată și care se numește bunul simț. Mai ales în materie intelectuală el este foarte prețios. Bunul simț spune fiecăruia să se ocupe de ceace se pricepe și să nu se amestece unde nu-i fierbe oala. Căci a da lecții d-lui Octavian Goga de feblu cum să-și expună ideile este mai mult decât o îndrăzneală față de om. Este o impietate față de idee.

PROFESOR UNGUR CONDMANAT PENTRU „LESE-NAȚIUNE”. Profesorul maghiar Malnasi Odon, a scris în anul trecut o „Istorie sinceră a națiunii maghiare” („A magyar nemzet oszinte története”, ed. Cserépfalvi Budapest, 1937).

În cartea sa, Malnasi, făcea o justă critică a trecutului maghiar „de o mie de ani”. Dezastrul națiunii maghiare îl identifică în medievalismul nobilitar al societății maghiare, care se menține până în ziua de astăzi.

Salvarea maghiarimei între granițele trianonice, după Malnasi, se poate realiza, însă numai suprîmând feudalismul și renunțând la irendentismul dăunător existenței maghiarimei. Continuînd actuala structură socială nedreaptă din Ungaria, prin anii 2500, va dispărea și ultimul maghiar din istorie, iar popoarele învecinate vor năpădi pământul pe care maghiarii l-au mai putut păstra după Trianon.

Justiția a confiscat cartea lui Malnasi, condamnându-l în prima instanță, la două luni pușcărie și la amendă bănească.

În 11 Martie, Curia maghiară de la Budapesta a judecat recursul

prof. Malnasi în procesul de „les-națiune”. Primul procuror Mikolczy în rechizitoriul său, a spus că Malnasi a ajuns pe banca acuzaților, nu pentru că a scris o operă istorică, ci pentru că a comis un act de les-națiune, prin această scriere. Cine aduce injurii trecutului unguresc, — spunea procurorul, — este un defăimător al națiunii maghiare. Nu are importanță, faptul că sunt juste aprecierile istorice ale lui Malnasi; important este numai faptul, că a calomniat trecutul istoric de o mie de ani al maghiarismului.

Instanța maghiară a condamnat pe profesorul Malnasi Odon la 2 luni pușcărie, absolvându-l de amenda bănească stabilită de instanța primă de judecată.

PE MARGINEA UNEI STATISTICI. — În întreaga Jugoslavia se găsesc astăzi numai 13.000 de automobile. După cum din însăși cifra aceasta reiese cu evidență, motorizarea este foarte puțin dezvoltată în Jugoslavia și, de aceea recent guvernul ia toate măsurile pentru ca prin tot soiul de ușurări să se amelioreze situația și în această privință. Jugoslavia avea anual nevoie pentru automobile de 400.000 hl de benzină. Nu de mult a fost făcut un plan ca în apropierea Zemunului deci a Belgradului însăși, să fie făcute două mari uzine de automobile, dar acțiunea aceasta a rămas în fașă, din cauza lipsei de capital. Germania însă a căpătat puțința de a exporta în Jugoslavia câteva sute de automobile dintre cele mai eftine.

Nu este desigur lipsită de interes constatarea că Jugoslavia dispune de mai puține automobile decât România fosta Austrie și Ungaria, deși este cu mult mai mare decât Ungaria și fosta Austrie la un loc.

În medie numărul de automobile în Franța este de 53 mașini la mie de oameni, în Anglia proporția este de 40 de mașini la mie, apoi în Danemarca 26, în Suedia 24, în Germania 15, în Elveția, Belgia, Olanda și Norvegia tot 15 mașini, în Cehoslovacia și fosta Austrie 5 automobile la mie, în Polonia România, Ungaria, Grecia 2, iar în Jugoslavia numai 0,7.

CONFERINȚELE „ASTREI”. —

La secția istorică a „Astrei” din Cluj de sub conducerea d-lui profesor I. Lupaș, a ținut o interesantă conferință d. St. Manciușea, vorbind despre personalitatea canonicului I. Micu-Moldovan. Iată câteva din manifestările marelui cărturar blăjan:

Naționalismul lui I. Micu Moldovan, n'a rămas închis în cărți, ci l-a manifestat cu toate ocaziile și în public, dovedind un curaj mare, din care cauză a și fost persecutat de Unguri. Ca exemple de astfel de manifestații curajoase, se amintesc următoarele: Pe la 1893, fiind scaunul mitropolitan liber, printre candidații la acest scaun era și Micu Moldovan. Ministrul ungar, Csaki Albin, a chemat pe fiecare candidat la el, pentru a da o declarație și cel ce va da-o mai favorabilă pentru stăpânire, acela va avea să fie numit. Intelectualii din Blaj, sfătuiau pe Micu să dea aceea declarație, căci știau că nu se va ține de ea, apoi. Dar intransigentul naționalist le răspunde: „Nu dau nici o declarație... Nu mi trebuie mitropolie cu condiție”. Ajungând în fața ministrului, acesta îl întrebă: „Ce nouitate pe acolo pe la D-voastră”, la care Moldovan îi răspunde foarte îndrăzneț: „În Ardeal e un adevărat potop. De când ai dat Excelența Ta acel ordin privitor la școale, e un

adevărat deluviu de ordine și pa-raordine de nu mai știm unde ne stă capul”.

În anul 1913, cu ocazia unei vi-zite a ministrului cultelor și in-strucțiunii, Jankovich Bela, la Blaj, Mitropolitul îl salută printr'o cu-vântare în latinește, la care minis-trul răspunde în ungurește. Atunci, la un moment dat se ridică dela masă bătrânul cleric I. Micu-Mol-dovan și rostește în românește ur-mătoarele: „Pentru ca d. ministru să nu plece din Blaj fără să fi auzit sonoritatea dulcii limbi romă-nești îmi permit să-i adresez eu câteva cuvinte în românește.

„Domnule Ministru, sunt un om bătrân. Am văzut multe și am pe-trecut multe. Am fost sub stăpâ-nirea atotpuernică a Nemților, ca-re se părea că nu va avea sfârșit; dar Nemții s'au dus.

Azi, Dumneavoastră, Ungurii, sunteți stăpânii zilei. Veți pleca și Dumneavoastră, ca și Nemții iar noi Români vom rămâne, căci Ro-mânul are un proverb: apa trece, pietrele rămân”.

I. Micu Moldovan, era una din cele mai proeminente figuri arde-lene din a doua jumătate a sec. XIX și începutul celui de al XX. Despre inteligența lui, ni s'a pă-s-trat o glumă deși neautentică, to-tuși semnificativă. Se spune că fiind la Pesta, — un magnat un-gur, i-a spus: „Dacă te-ași băga părinte în buzunarul dela vesta hainei, nu te-ai mai vedea deloc”. la care Moldovănuț îi replică: „Ai avea, însă, excelență, mai multă minte în buzunar, decât în cap!...

INDEZIRABILI ȘI ÎN AN-GLIA. — O nouă mare demo-crație începe să ia măsură împo-triva străinilor: Anglia. Zărite a-nunță că nu se mai acordă pre-

lungirea de ședere în țară la 25 mii străni cari lucrează în An-glia. Majoritatea acestor străini sunt din Austria și Germania, re-fugiați iudani.

Anglia este deci silită și ea să se apere împotriva invaziei iudaice. Este un element interesant în mentalitatea engleză această nouă măsură. Democrații vor fi foarte încurcați să dea explicație gestu lui englez, care este un gest reflex de apărare împotriva invaziei se-mite. Sau vor pretinde că Anglia a încetat să mai fie o democra-ție.

ISOPESCU-GRECUL. — S'a stîns la Cernăuți profesorul Iso-pescu-Grecul, luptător însuflețit și stăruitor pentru gândul cel mare al Unirei.

Din multele acte românești ale lui, amintim pe acesta însmnat și recunoscut de avocatul Za-haria Munteanu din Alba Iulia:

— Un monstruos proces de tră-dare a fost înscenat în 1915 împo-triva a 16 fruntași români din Ardeal.

Procesul intentat de guvernul Tisza ca pretext pentru măsurile (draconice împotriva școlilor ro-mânești, s'a judecat la începutul anului 1917 înaintea curții mar-țiale din Cluj și după cum era de altfel prevăzut, s'a terminat cu osândirea loa marte prin ștreang a 9 inculpați și cu 15—30 ani temniță grea pentru ceilalți.

Toate dosarele cu sentințe de moarte se așterneau împăratului dela Viena, pentru a se rosti a-supra executărei sau neexecută-rei sentinței. Astfel a ajuns do-sarul la Viena.

Intreg procesul era o nemaipomenită nedreptate, dar război fiind, cu stare de asediu și mai aspră cenzură, nimeni nu putea articula vreun cuvânt asupra celor petrecute în proces. Având Tisza omul său de încredere pe lângă împăratul, în persoana coăntelui Hunyadi, unul dintre adjutanții acestuia, mici la împăratul nu putea nimeni să pătrundă, fără știrea lui Tisza.

În astfel de împrejurări, părea că nimic nu mai împiedica pe Tisza să meargă până la capăt cu executarea sentinței.

În aceste momente decisive pentru viața victimelor, a apelat în marea-i desnadejde soția unui inculpat, la sprijinul profesorului Isopescu-Grecul, pe atunci membru al Reichstag-ului din Viena, în calitate de deputat al Bucovinei. Acesta, odată informat și bine documentat asupra mijloacelor mișeștii cu care s'a operat în proces, precum și asupra întregului plan politic urmărit de Tisza, a îmbrățișat cu toată căldura inimii sale de român cauza celor osândiți la moarte, punând la dispoziția lor toată autoritatea și prestigiul său, deasemenea și legăturile și cunoștințele pe care le întreținea cu cercurile înalte din Viena și curtea imperială.

Primul pas a fost interpretat cu mare răsunet în ședința Reichstag-ului din 24 Martie 1918, în care descopere fără cruțare prigoana împotriva Românilor și planul politic urzit de Tisza contra întreg poporului românesc, în vreme ce sutele de mii de soldați români sângerău pe toate fronturile Europei.

În acțiunea parlamentară a fost

secondat de deputatul austriac dr. Seitz, care solidarizându-se cu profesorul Isopescu, a înfierat în numele popoarelor din Austria, intențiile criminale ale guvernului unguresc.

Cuvântările au fost reproduse de întreaga presă din Viena, trecând în presa din Elveția și apoi în marea presă a Antantei.

Tot Isopescu-Grecul a știut să câștige și neprețutul concurs al prelatului dr. Seipel, pe atunci duhovnicul Curții Imperiale și mai târziu cancelarul Austriei, al cărui cuvânt a fost ascultat de împăratul, grațind pe toți cei condamnați la moarte și închisoare și dispunând imediata punere în libertate în ziua de 20 Septembrie 1918.

ANIVERSAREA MARTIRILOR CIORDAȘ ȘI BOLCAȘ. —

La 4 Aprilie s'au împlinit 19 ani de când detașamentul faimosului Verboeczy, care teroriza în iarna anului 1919 județul Bihor, a omorât — cu o nemai pomenită cruzime — pe președintele comitetului național-român din ținutul Beiușului, dr. Ioan Ciordaș și pe secretarul acestui comitet, dr. Nicolae Bolcaș.

Amintirea acestor martiri a fost eternizată — mai anii trecuți — de populația Beiușului printr'un mareț monument, ridicat în piața principală a orașului.

Jertfa lui Ciordaș și Bolcaș va rămâne neuitată în sufletele tuturor Românilor ca o pildă vie de caracter și atitudine națională.